

CHDPU

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA VA MAKTAB
TA'LIMI V AZIRLIGI

CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

ANIQ FANLAR FAKULTETI

**“SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN RAQAMLI PEDAGOGIKA:
TA'LIMDAGI TRANSFORMATSIYA, STRATEGIYALAR VA XALQARO
TAJRIBA” MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN**

MATEREA LLARI

**МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ ПО ТЕМЕ «ЦИФРОВАЯ ПЕДАГОГИКА НА
ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА: ТРАНСФОРМАЦИЯ В
ОБРАЗОВАНИИ, СТРАТЕГИИ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ»**

**PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE ON THE TOPIC:**

**“ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED DIGITAL PEDAGOGY:
TRANSFORMATION IN EDUCATION, STRATEGIES, AND
INTERNATIONAL EXPERIENCE”**

22-23 MAY 2026 YIL

**AUEZOV
UNIVERSITY**
1943

Chirchiq 2026

AMALIY INGLIZ TILI O'QUV MASHG'ULOTLARIDA KONNOTATIV MOHIYATLI O'QUV MATERIALLARIDAN FOYDALANISH USULLARI

Xoshimova Dilnoza Rixsiboyevna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
mustaqil tadqiqotchisi Impuls tibbiyot instituti dotsenti,

Annotatsiya: Mazkur maqolada amaliy ingliz tili mashg'ulotlarida konnotativ mohiyatga ega o'quv materiallaridan foydalanishning metodik asoslari yoritiladi. Til birliklarining nafaqat denotativ, balki konnotativ ma'nolarini o'rgatish talabalarning lingvistik, pragmatik va madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim omil ekanligi tahlil qilinadi. Shuningdek, konnotativ mazmundagi matnlar, frazeologizmlar, idiomalar, badiiy asarlar va autentik materiallardan foydalanish usullari hamda ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: konnotatsiya, amaliy ingliz tili, o'quv materiali, kommunikativ kompetensiya, pragmatika, madaniyatlararo muloqot, idiomalar, frazeologizmlar, autentik materiallar.

Kirish

Globallashuv jarayonida chet tillarini, xususan ingliz tilini samarali o'qitish zamonaviy ta'limning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Til o'rganishda faqat grammatik qoidalar va lug'aviy birliklarni egallash yetarli emas. Talabalar til birliklarining yashirin ma'nolari, emotsional-ekspressiv bo'yoqlari va madaniy xususiyatlarini ham anglab yetishlari zarur. Bunday ma'no qatlamlari tilshunoslikda **konnotatsiya** deb yuritiladi. Konnotativ ma'no til egalarining madaniyati, dunyoqarashi, qadriyatlari va kommunikativ tajribasi bilan bog'liq bo'lib, u nutqning ta'sirchanligini va muloqotning tabiiyligini ta'minlaydi. Shu sababli amaliy ingliz tili mashg'ulotlarida konnotativ mohiyatli o'quv materiallaridan foydalanish muhim metodik ahamiyat kasb etadi.

Konnotatsiya tushunchasi va uning ta'limdagi o'rni

Konnotatsiya — til birligining asosiy (denotativ) ma'nosidan tashqari, unga qo'shimcha ravishda yuklanadigan emotsional, baholovchi, uslubiy yoki madaniy ma'nolar yig'indisidir. Masalan: Home so'zi "uy" ma'nosini bildiradi, biroq uning konnotativ ma'nosi "mehri", "xotirjamlik", "oilaviy muhit" kabi tushunchalarni ham ifodalaydi. Slim va skinny so'zlari ikkalasi ham "ozg'in" ma'nosiga ega. Ammo **slim** ijobiy, **skinny** esa salbiy konnotatsiyani anglatadi. Bunday farqlarni tushunish talabalarga tilni tabiiy va kommunikativ jihatdan to'g'ri qo'llash imkonini beradi.

Konnotativ mohiyatli o'quv materiallarining turlari

1. Badiiy matnlar Badiiy adabiyot tilning emotsional va obrazli imkoniyatlarini namoyon etadi. Hikoya, roman, she'r va dramatik asarlarda ko'plab konnotativ birliklar uchraydi.

Misol: "He has a heart of gold."

Bu jumlada "gold" so'zi boylik emas, balki insonning saxiy va mehribonligini ifodalaydi.

2. Idiomalar va frazeologik birliklar

Ingliz tilidagi idiomalar milliy-madaniy xususiyatlarni aks ettiradi.

Misollar: Break the ice – suhbatni boshlamoq. A piece of cake – juda oson ish. Spill the beans – sirni oshkor qilmoq.

Talabalar ushbu birliklarning soʻzma-soʻz emas, balki konnotativ maʼnolarini oʻrganishlari lozim.

3. Ommaviy axborot vositalari materiallari

Gazeta maqolalari, reklama matnlari, bloglar va ijtimoiy tarmoq postlari zamonaviy ingliz tilidagi konnotativ birliklarning boy manbai hisoblanadi.

Masalan, reklamalarda:

- premium quality
- exclusive offer
- luxury experience

kabi birikmalar mahsulotga ijobiy baho beruvchi konnotativ vositalar sifatida qoʻllanadi.

4. Audiovizual materiallar

Film, serial, podkast va videolardagi jonli nutq konnotativ maʼnolarni tabiiy kontekstda oʻrganishga yordam beradi.

Konnotativ materiallardan foydalanish metodikasi

1-bosqich. Materialni tanlash

Oʻqituvchi quyidagi mezonlarga eʼtibor qaratishi kerak:

- talabalarning til darajasi;
- mavzuning dolzarbligi;
- madaniy moslik;
- kommunikativ ahamiyat;
- konnotativ birliklarning aniqligi.

2-bosqich. Kontekstual tahlil

Talabalarga soʻz yoki iborani alohida emas, balki matn yoki dialog kontekstida tahlil qilish tavsiya etiladi.

Masalan: **She is ambitious.**

She is aggressive.

Ikkala gap ham faol inson haqida boʻlishi mumkin, biroq ikkinchi gap salbiy konnotatsiyaga ega.

3-bosqich. Taqqoslash usuli

Ingliz va oʻzbek tillaridagi oʻxshash hamda farqli konnotativ birliklarni qiyoslash samarali natija beradi.

Misol:

- White dove – tinchlik ramzi.
- “Oq kaplar” – oʻzbek madaniyatida ham tinchlik timsoli.

4-bosqich. Kommunikativ mashqlar

Talabalar quyidagi topshiriqlarni bajarishlari mumkin:

- rol oʻyinlari;
- munozaralar;

- dialog tuzish;
- idiomalarni vaziyatlarda qo'llash;
- reklama yoki media matnlarini tahlil qilish.

5-bosqich. Ijodiy faoliyat

Talabalar konnotativ birliklardan foydalanib:

- hikoya yozish;
- esse yaratish;
- prezentatsiya tayyorlash;
- videorolik ssenariysi tuzish

kabi vazifalarni bajaradilar.

Konnotativ materiallardan foydalanishning afzalliklari

Ushbu metodikaning amaliy ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

1. Talabalarning lug'at boyligini oshiradi.
2. Nutqning tabiiyligi va ifodaliligini kuchaytiradi.
3. Madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyani rivojlantiradi.
4. Pragmatik ma'nolarni tushunish ko'nikmasini shakllantiradi.
5. Til o'rganishga bo'lgan motivatsiyani kuchaytiradi.
6. Real kommunikativ vaziyatlarda samarali muloqot qilish imkoniyatini

yaratadi.

Xulosa

Amaliy ingliz tili mashg'ulotlarida konnotativ mohiyatli o'quv materiallaridan foydalanish talabalarning lingvistik va kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi. Konnotativ ma'nolarni o'rgatish orqali talabalar til birliklarining yashirin semantik qatlamlarini anglaydilar, madaniy kontekstni chuqurroq tushunadilar hamda ingliz tilidan tabiiy va maqsadga muvofiq foydalanish ko'nikmalarini egallaydilar. Shuning uchun amaliy ingliz tili darslarida badiiy matnlar, idiomalar, autentik media materiallari va audiovizual vositalardan tizimli ravishda foydalanish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press.
2. Yule, G. Pragmatics. Oxford University Press.
3. Leech, G. Semantics: The Study of Meaning. Penguin Books.
4. Richards, J. C., Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
5. Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.
6. Allan, K., Burridge, K. Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language. Cambridge University Press.

13.	Davlatova Munisa Aminovna	BOSHLANG‘ICH SINFLARDA GEOMETRIK MATERIALLARNI O‘QITISHDA AUDIO MATERIALLARDAN FOYDALANISHNING METODIK ASOSLARI	55
14.	Xoshimova Dilnoza Rixsiboyevna	AMALIY INGLIZ TILI O‘QUV MASHG‘ULOTLARIDA KONNOTATIV MOHIYATLI O‘QUV MATERIALLARIDAN FOYDALANISH USULLARI	59
15.	Sattorbekov Ravshanjon Solijonovich	PEDAGOGIKA OLIY TA‘LIM MUASSASALARI BO‘LAJAK JISMONIY MADANIYAT O‘QITUVCHILARINI KLASSTER METODI VOSITASIDA RIVOJLANTIRISH	62